

Секція 1. Фінанси, економіка та менеджмент

Хоменко І.О., доктор економічних наук, професор
Сорока А.В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, групи ЕК-201
Національний університет «Чернігівська політехніка»
(м. Чернігів, Україна)

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ

Безперечно, будь-яка війна ведеться не тільки з військово-технічними цілями, а й для економічного виснаження противника. Тому так важливо реалізовувати таку економічну політику, яка не тільки дозволяє спиратися на підтримку зовнішніх союзників, але й забезпечує фінансування основних функцій держави за рахунок внутрішніх можливостей держави.

Щодо податкової політики в реаліях воєнного стану, то вона має бути максимально простою та логічною в обліку та сплаті коштів до державного та місцевих бюджетів. Більш того, уряд не повинен накладати надмірні прямі податки на підприємства та населення, зокрема податки на доходи та на прибуток. Інакше економіка країни може зовсім ослабнути через те, що бізнесу буде абсолютно не вигідно існувати і він перейде до фази банкрутства.

Саме тому уряд нашої країни теж обрав лояльний шлях по відношенню до економічних суб'єктів в плані оподаткування. Це мало певні позитивні ефекти на бізнес, населення та економіку держави загалом, бо вдалося мінімізувати невизначеність, панічні настрої та опанувати шок.

15 березня 2022 року Верховна Рада ухвалила Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» (законопроект №7137-д від 17.03.2022).

Згідно з цим законом затверджено відтермінування сплати податків, подання звітності, запровадження мораторію на всі види податкових перевірок та звільнення від відповідальності тих, хто не зміг вчасно сплатити податки. [1]

З 1 квітня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану на території України застосовуватиметься спрощена система оподаткування. Спрощена система оподаткування — це сплата єдиного податку, який передбачає звільнення від сплати попередніх податків та перехід на більш прості підходи до ведення обліку та звітності. На ньому можуть перебувати як юридичні, так і фізичні особи-підприємці. Така система в умовах воєнного стану в Україні отримала ряд своїх особливостей та нововведень:

- усі великі підприємці отримали можливість перейти на спрощену систему оподаткування зі сплатою 2% від обороту замість звичних 18% податку на прибуток та 20% податку на додану вартість;
- фізичні особи-підприємці третьої групи на спрощеній системі отримали можливість сплачувати 2% від доходів замість 5%;
- для фізичних осіб-підприємців, які застосовують режим спрощеного оподаткування за першою та другою групою, сплата єдиного податку є добровільною;
- податок на додану вартість не нараховується з операцій постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, тобто фактично ця система звільняє бізнес від сплати внутрішнього та імпортного ПДВ. [2]

18 березня набрав чинності закон, що стосувався ринку пального, який зокрема затвердив на період дії воєнного стану:

- для бензинів, інших нафтопродуктів, важких дистилятів, скрапленого газу, пропану, ізобутану, встановлюється нульова ставка акцизного податку за 1000 літрів;

- пальне військовим, теробороні, правоохоронним органам, медичним закладам, як гуманітарна допомога чи як пальне примусово вилучене до держави звільняється від оподаткування; (у вересні були внесені зміни до законодавства, які звільняють від оподаткування благодійну допомогу, виплачену членам сімей поранених та загиблих учасників бойових дій.)
- ставка податку на додану вартість знижується з 20% до 7%. [3]

Та вже 30 серпня Верховна Рада України ухвалила законопроект №7668-д, який відновлює акцизний податок на пальне в Україні. Як зазначають у Міністерстві економіки, повернення акцизу на пальне має особливе значення для наповнення державного дорожнього фонду та прискорення відновлення інфраструктури, яка зазнала пошкоджень внаслідок ведення бойових дій. [4]

З 1 березня 2022 року та по 31 грудня 2022 року та ще рік після закінчення воєнного стану звільнено від сплати земельного податку та орендної плати за землю території, на яких велись бойові дії або які визнано тимчасово окупованими. Перелік таких територій не є постійним, його визначає КМУ, і саме на цих територіях протягом 2022-2023 років не буде нараховуватися та стягуватися мінімальне податкове зобов'язання та справлятися екологічний податок. [5]

Таким чином, державою було запроваджено значні зміни щодо зменшення податкового навантаження як на бізнес, так і на громадян. Така податкова лібералізація в умовах сьогодення стала вимушеним кроком. Такі заходи в сфері оподаткування допомогли підживити економіку. Скориставшись такими інструментами, компанії отримали можливість зосередитися на питаннях гнучкості та адаптації їхнього бізнесу, а не перейматися пошуком засобів для розрахунку та сплати податків. Безумовно, звільнення від оподаткування акцизним збором, податком на додану вартість, та продукції, ввезеної з-за кордону, на початковому етапі війни виступило позитивним явищем, яке призвело до зниження вартості цієї продукції, але з іншого - бюджет не

доотримав значних податкових надходжень за рахунок цього. Зокрема, це негативно вплинуло на ринок палива. Як бачимо на реальному життєвому прикладі, держава запровадила державне регулювання, зниження податків у цій сфері, але внаслідок цього утворився значний дефіцит цього товару, який вдалося компенсувати лише завдяки руці ринку з мінімальним державним втручанням. Тож слід зауважити, що необхідно більш виважено підходити до внесення змін в податкове законодавство та надавати пільги там, де їх ефективність буде найвищою, але розуміємо, що війна – надзвичайно критична точка, в якій доволі складно прийняти економічно правильні рішення.

Список використаної літератури

1. Верховна Рада України. Законодавство України. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
2. WikiLegalAid. Єдиний податок для фізичних осіб-підприємців (спрощена система оподаткування). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%84%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%86%D1%96%D0%B2_\(%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F\)](https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%84%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%86%D1%96%D0%B2_(%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F))
3. ЕВА. European Business Association. Огляд податкових змін в умовах війни. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eba.com.ua/oglyad-podatkovyhzmin-v-umovah-vijny/>
4. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. Рада повернула акциз на пальне – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3576402-rada-povernula-akciz-na-palne.html>
5. WikiLegalAid. Плата за землю під час воєнного стану. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0_%D0%B7%D0%B0_%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%8E_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%87%D0%B0%D1%81_%D0%B2%D0%BE

[%D1%94%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%83](#)

6. Хоменко І.О., Горобінська І.В., Шаргородський І. С. Податкове навантаження суб'єктів господарювання як об'єкт державного регулювання. *Науковий вісник Полісся*. 2021. № 1 (22). С. 102-113.
7. Хоменко І.О., Горобінська І.В., Матяш Л.М. Ухилення від податкового оподаткування як наслідок фіскальної спрямованості податкової системи в Україні. *Вісник НТУ*. К.: НТУ, 2019. Серія «Економічні науки». Випуск 2 (44), 2019. С.161-170.